

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA MA'NAVIY-AXLOQIY TARBIYANI SHAKLLANTIRISHDA OILANING O'RNI

O'zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti

Maktabgacha ta'lim kafedrası o'qituvchisi

G.Roziqova, Murodova Muxlisa

Annotatsiya. Ushbu maqolada oilada bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash masalalari yoritilgan. Oilada to'g'ri yo'lga qo'yilgan tarbiya maktab uchun katta madaddir va aksincha, oilada tegishli tarbiya ishlari olib borilmasa, bu xolda maktabgacha ta'lim muassasasi va maktabning ta'lim-tarbiya ishini juda qiyinlashtirib qo'yadi. Jamiyat ma'naviy hayotida yuz beradigan salbiy illatlarning genezisini bola tarbiyasida yo'l qo'yilgan xatolar oqibati deb bilmoq zarur.

Kalit so'zlari: bola, oila, tarbiya, axloq

Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyev "Zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega, mamlakatning munosib kelajagi uchun javobgarlikni o'z zimmasiga ola biladigan barkamol, maqsadga intiluvchan va serg'ayrat yoshlarni tarbiyalash mamlakatni barqaror va ildam rivojlantirishning eng muhim shartidir," – degan edi

Ma'naviy-axloqiy tarbiya, har bir insonning jamiyatdagi o'rne va hayotdagi muvaffaqiyati uchun zaruriy asosdir. Ayniqsa, maktabgacha yoshdagi bolalar uchun bu tarbiya, ularning kelajakdagi shaxsiyatini shakllantiruvchi muhim bosqichdir. Maktabgacha yoshdagi bolalarda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni o'rgatishda oilaning o'rne beqiyosdir. Chunki oilada bolalar dastlabki hayot tajribasini oladi va o'zining birinchi axloqiy tushunchalarini shakllantiradi. Oila a'zolari bolaga faqat gaplar bilan emas, balki o'z harakatlari bilan ham tarbiya beradi. Ota-onaning axloqiy xulq-atvori bolaga bevosita ta'sir qiladi. Masalan, agar ota-ona bolalarga o'zaro hurmat

ko'rsatishsa, ularning mehnatga bo'lgan yondashuvi to'g'ri bo'lsa, bolalar o'zlarining kelajakdagi hayotida ham ana shunday xulqni ko'rsatishadi. Shaxsiy misollar orqali axloqiy qadriyatlarni bolaga singdirish, uning ongida bu qadriyatlarni mustahkamlashga yordam beradi.

Ma'naviy-axloqiy tarbiya faqat axloqiy qadriyatlarni o'rgatish bilan tugamaydi. Bu, shuningdek, bolalarning hissiy intellektini rivojlantirishni ham o'z ichiga oladi. Oilada bolalarga o'z hissiyotlarini anglash, boshqalar bilan empatiya qilish va ijtimoiy vaziyatlarda qanday to'g'ri reaksiya ko'rsatish kerakligini o'rgatish kerak. Hissiy intellektni rivojlantirish bolaga o'zini anglash va jamiyatda muvaffaqiyatli muloqot qilish imkonini beradi. Ota-onalar bolaga o'z his-tuyg'ularini ifodalashda yordam berishlari zarur: baxtli, xafa yoki g'amgin bo'lish holatlarini muhokama qilish, boshqalar bilan o'zaro hurmatli va samimiy munosabatlarni rivojlantirishga yordam beradi. Bolalarning ma'naviy-axloqiy tarbiyasida oiladagi umumiy muhit juda katta ahamiyatga ega. Sog'lom muhit — bu oilada o'zaro mehr-muhabbat, ishonch, qo'llab-quvvatlash, xotirjamlik va do'stona munosabatlar mavjud bo'lgan holatdir. Bunday muhitda bolalar o'zlarini xavfsiz va erkin his qilishadi, bu esa ularning o'zini anglash va jamiyatdagi o'рни haqida to'g'ri tasavvurga ega bo'lishlariga yordam beradi. Ota-onalar, bolalarga qiyinchiliklarga qarshi kurashish, muammolarni hal qilish va o'z maqsadlariga erishish uchun motivatsiya berishlari kerak. Bu bolalarga mustahkam ruhiy qarshilik, izchil harakat qilish va ijobiy fikrlashni o'rgatadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ma'naviy-axloqiy tarbiyani shakllantirishda oilaning o'рни juda katta. Oila bolaga dastlabki axloqiy qadriyatlar, ijtimoiy qoidalar va turmush tarzini o'rgatadi. Oilaning o'zaro munosabatlari, xulq-atvori, hissiy qo'llab-quvvatlashi va madaniy qadriyatlari bolalarning ma'naviy-axloqiy rivojlanishini shakllantiradi. Shuning uchun, oilaning bu jarayondagi roli jamiyatdagi kelajakdagi farovonlik va barqarorlikni ta'minlashda beqiyos ahamiyatga ega.

Bolalar o'zlarining ilk axloqiy va ma'naviy tushunchalarini oilada olishadi. Oila bolalarga insonlarning bir-biriga nisbatan bo'lgan hurmatini, odob-axloq me'yorlarini, do'stlik, mehr-muhabbat, adolat kabi qadriyatlarni singdiradi. Masalan, ota-onalar bolaga hurmat ko'rsatish, har bir insonni teng va hurmat bilan qabul qilishni o'rgatadi. Bolalar, oilada boshqalarga ko'rsatilgan mehrni va ehtiyotkorlikni kuzatib, o'zlarida ham shu tarzda xulqni rivojlantiradilar.

Oilaning maktabgacha yoshdagi bolalarda ma'naviy-axloqiy tarbiyani shakllantirishdagi roli nihoyatda katta. Oila, bolalarga ijtimoiy me'yorlarni, axloqiy qadriyatlarni va jamiyatda o'z o'rnini anglashni o'rgatadi. Ota-onalar bolalariga shaxsiyatlarini rivojlantirishda, ularni axloqiy qarorlar qabul qilishda va ijtimoiy muloqotda to'g'ri yo'lni ko'rsatishda muhim ta'sirga ega. Oila a'zolari o'zlari yaratgan tarbiyaviy muhit va o'z xatti-harakatlari orqali bolaga ijobiy ta'sir ko'rsatishlari, uning hayotdagi muvaffaqiyatiga katta hissa qo'shadi. Bolalarning to'g'ri, axloqiy va ma'naviy jihatdan rivojlanishiga yordam berish uchun oila, jamiyat va ta'lim tizimi o'rtasidagi hamkorlik juda muhimdir.

Fodalanadigan adabiyotlar:

1. Abdurauf Fitrat. Oila yoki oila boshqarish tartiblari. T.: Ma'naviyat, 2000. B-83.
[3]
2. Abdurauf Fitrat. Oila yoki oila boshqarish tartiblari. T.: Ma'naviyat, 2000. B-83.
3. N.Qayumova. Nizomiy nomidagi TDPU dotsent "Maktabgacha yoshdagi bolalarda axloqiy sifatlarni tarbiyalash". Maktabgacha ta'lim jurnali 01.08.2018 yil
4. Sodiqova Sh. "Maktabgacha pedagogika" Toshkent., 2013 yil
5. Xasanboyeva O.U. va boshqalar - Maktabgacha ta'lim pedagogikasi.—
O'quv qo'llanma - T.: Ilm ziyo. 2012